

29.07.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1841
Toplantı Tarihi/Sayısı : 14.3.2024/227
Karar Numarası : 2024/310
Başvuran : F. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1-Prof. Dr. H. K.
2-Prof. Dr. A. K.
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuran, öğrenim gördüğü üniversitede tesettür giyimi nedeniyle din ve inanç temelinde ayrımcılığa maruz kaldığını iddia etmektedir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesi ve eklerinde özetle;

a. ... Üniversitesi ... Meslek Yüksek Okulu ... Programı'na kayıtlı öğrenci olduğunu, bölüm akademik personelinden Prof. Dr. H. K.'nin ... adlı dersinin telafi sınavına 20/12/2021 tarihinde katıldığını, sınavdan sonra K.'nin kendisiyle konuşmak istediğini, kendisinin de bu talebi kabul ettiğini,

b. H. K.'nin kendisiyle olan konuşmasında; inancını ve tesettürünü hedef aldığını, tesettür şeklinin itici olduğunu, kıyafetiyle hiçbir yerde çalışamayacağını, ...'nın kadınlar için uygun meslek olmadığını, yozlaşmış olduğunu, tesettür şeklinin İslam inancında yeri olmadığını, Arap kültürü olduğunu, toplu taşımada karşı cinsle iç içe seyahat edip dip dibe otururken yüzünü kapatmasının anlamsız olduğunu, özgüven eksikliği, çirkin olduğunu düşünmesi veya yüzünde bir iz olmasından dolayı bu şekilde giyiniyor olabileceğini, babasının veya eşinin baskılarından dolayı yüzünü kapattığını, cemaatlerin beynini yıkadığını, canlı bomba bile olabileceğini, çevresindeki insanlara güven sağlaması ve dışlanmaması için yüzünü açması gerektiği ifadelerine yer verdiğini,

c. Başka bir bölümde öğrenci olması nedeniyle H. K.'nin derslerine geç kaldığını bu nedenle H. K.'nin sınıf içinde rencide edici bir üslupla "Söz namustur, sizler için program düzenliyoruz oradaki saatlere uymak için söz verdiniz sözünüzde durun." ifadelerinde bulunduğunu ve akabinde "Sen anladın ne dediğimi" diyerek konuyu namus meselesine bağladığını, katıldığı her derste şahsına yönelik rencide edici ithamlarda bulunmaya devam ettiğini,

ç. Uygulama dersinde uzun eteğinin bitkilere değmesi nedeniyle H. K.'nin "Bitkileri hep eziyorsun, derse uygun kıyafet giy" ikazında bulunduğunu, bu davranışların hemen ardından yanına gelerek ... Bölümü öğrencisi olmasından dolayı söz konusu davranışlarını medyaya yansıtıp yansıtmayacağını sorduğunu, kendisinin bu durum karşısında kendisine ve bilgisine saygı duyduğunu ve derste yaşanan olayları medyaya yansıtmayacağını bildirdiğini, buna mukabil K.'nin kendisine tarafsız ... olmayacağı minvalinde ithamlarda bulunduğunu,

d. Bölüm stajını maddi imkanları nedeniyle Üniversite dışında yapmak istediğini, Bölüm Başkanı onayı ile bunu gerçekleştirdiğini fakat H. K.'nin bu stajı kabul etmeyeceğini bildirdiğini,

e. Staj değerlendirme dersinin sınavında, Okulda yapılan çalışmalara yönelik sorulara yer verildiğini, H. K.'ye stajı Okul dışında yaptığını bildirdiğinde, durumun kendisini ilgilendirmediğini, ne yaptıysa onu yazmasını, puanlamayı ona göre yapacağını belirttiğini, H. K.'nin sınav sonucu olarak kendisine 50 puan verdiğini, bu nedenle geçerli not alamadığı için bunun staj dersinden kalmasına neden olduğunu,

f. Sınıf arkadaşlarının yapılan usulsüzlüklere şahit olduğunu fakat H. K.'nin diğer öğrencilere not verme konusunda cömert olması ve kolaylık sağlaması nedeniyle kendisi için tanıklık yapılmadığını,

g. Yukarıda değinilen olaylar nedeniyle İdareye şikâyetle bulunduğunu, soruşturmacı olarak Prof. Dr. A. K.'nin atandığını, 27/10/2022 tarihinde soruşturma için ifadesinin alındığını, kimlik kontrolü için yüzünü açmasının istendiğini, dini hassasiyetleri dolayısıyla yüzünü sadece A. K.'nin görmesini istediğini, A. K.'nin bu durumu reddettiğini, soruşturmada katip olarak görevlendirilen S. D.'ye de yüzüne bakması için ikazda bulunduğunu, hocasını şikayet ettiği için hadsiz olduğunu, kendi gözünde de itici olduğunu, hocanın kendisine gayet babacan bir tavırla yaklaştığını ifade ettiğini, soruşturmaya ilişkin ifadesinde durumu yumuşatmasına ve eksik aktarmasına neden olduklarını ve tutanağı zorunlu olarak imzaladığını,

ğ. A. K.'ye taraflı davrandığını ve durumu Rektörlüğe bildireceğini söylediğini, A. K.'nin "Git orada da bu işlerle ben ilgileniyorum, hiçbir şey olmaz, senin ispatın bile yok" dediğini,

h. Soruşturmanın sonuçlandırıldığını kendisine bildirildiğini fakat soruşturma raporunu istediğinde raporun gizli olduğu gerekçesiyle kendisiyle paylaşılmadığını,

ı. H. K.'nin ideolojik düşüncelerini derse yansıtmasından ve şahsını hedef alarak rencide edici, onur kırıcı söylemlerde bulunmasından rahatsız olması nedeniyle dersine katılmadığını, İdare tarafından H. K.'ye gerekli ikazlarda bulunulduğu ve artık bu tür olayların yaşanmayacağını belirtildiği ve derslere katılmasının gerektiğinin tarafına bildirildiğini, İdarenin arabulucu yaklaşımı nedeniyle sükunetini koruduğunu,

i. H. K. 'nin vermiş olduğu ... derslerinden ... dersinin sınavına başka bir örgün programda kayıtlı olması nedeniyle katılmadığını, ... dersinin 17.00'da olan sınavına ise 16.50'de gelmesine karşın sınıfta kimsenin olmadığını, telefonla arkadaşlarına ve sorumlu öğretim üyesine ulaşmaya çalıştığını, daha sonra sınavın gerçekleştirileceği sınıfın ve saatin bilgi verilmeden değiştirildiğini öğrendiğini, ertesi gün H. K. 'ye durumu bildirdiğini, H. K. 'nin bu durumun başvuranın hatası olduğunu belirttiğini fakat sınava girmesini kabul ettiğini, etik bir metot bulması için kendisine zaman vermesini istediğini bunun üzerine ertesi gün H. K. 'yi sınava ilişkin bilgi almak amacıyla aradığında izinde olduğunu belirttiğini ve zaten sınava girse bile devamsızlıktan halihazırda kaldığını bildirdiğini fakat H. K. 'nin derste yoklama dahi almadığını üstelik derslere hiç katılmayan başka bir öğrenciyi sınava kabul ettiğini, dolayısıyla açık bir şekilde ayırım yaptığını,

j. Durumu Bölüm Başkanı'na bildirdiğini, Bölüm Başkanı'nın H. K. ile iletişime geçtiğini ve sınavın Bölüm Başkanı gözetiminde gerçekleştirildiğini,

k. Yaşanılan tüm bu olayların notlarına da yansıdığını, bu nedenle Okulla ilişkisini kesmek zorunda kaldığını, bu süreçte inancına ve yaşam tarzına yönelik nefret içeren, onur kırıcı söylemlerin kendisini maddi ve manevi olarak yıpratmış olduğunu belirtmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Prof. Dr. H. K. 'den alınan yazılı görüşte özetle;

a. 48 yıllık kamu görevlisi ve 37 yıllık öğretim üyesi olduğu, bu süreçte çok uçlarda kılık ve kıyafette öğrencilerle çalıştığı ve hiçbirine müdahil olmadığı, kamusal alan ile mensubu olduğu toplumun genel geçer kurallarınca uygun bulunan konularda hiçbir sınırlamayı uygun bulmadığı gibi kişinin özgür iradesi ile kendine yakıştırdığı her türlü davranışın da savunucusu olduğu, şimdiye kadar kimsenin aidiyet duygusuyla bağlı olduğu dernek, sendika, takım, grup, cemaat veya tarikat tercihlerine müdahalenin zihninden dahi geçmediği, bilakis tesettüre yapılan müdahalelerle ömrü boyunca mücadele ettiği, kimsenin kılık ve kıyafetinden sorumlu olmadığını bildiği,

b. F. K. 'nin bahsettiği sınav ve sınav yeri ile ilgili tam bir bilgisinin olmadığı zira aradan 14 ay geçtiği, hatırladığı kadarıyla F. K. 'nin odasına bir gelişinde başka bir örgün öğretim programında da kayıtlı öğrenci olduğundan bahsettiği, ... programına daha çok ilgi duyduğunu, ulaştığı haberleri haber havuzuna iletildiğini ve bu haberlerden yayınlananlar karşılığında okul harçlığını çıkardığını belirttiği,

c. F. K. 'nin kıyafetinin baştan aşağı ve yerde sürünürcesine uzun, siyah renkli ve oldukça geniş bir elbise olduğu, ellerinde beyaz bir eldivenin bulunduğu, yüzünün tamamen kapalı olduğu, gözünde koyu renkli bir gözlüğün bulunduğu, mevcut giyimini babasının da uygun bulmadığını belirttiği,

ç. F. K. 'nin ... faaliyeti için sivil ve kamu kuruluşlarına girmesi gerektiğini belirttiği bu nedenle giyimine ilişkin babasını dinlemesi yönünde tavsiyelerde bulunduğu, bu bağlamdaki ifadesinin onur kırıcı değil ufuk açma amaçlı olduğu,

d. Derslerle ilgili yer, zaman ve süreye ilişkin programın birim yönetimi tarafından hazırlandığı ve ilan edildiği, ilan edilen programda taraflara uygun olmayan bir durumun gelişmesi halinde yönetime müracaat edilerek değişikliğin sağlanabileceği, düzeltmelerle nihai halini alan programın hem öğrenci hem öğretim üyesi tarafından zımnen kabul edilen bir sözleşme olduğu, "Söz namustur" değerlendirmesinin hem kadim kültürümüzde hem de mensubu olmakla gurur duyduğumuz toplum nezdinde evrensel bir değer olduğu, Anadolu'da ilgili sözün kişinin güvenilirliği ve sözünün bir itibar kriteri olduğu anlayışının olduğu, öğretim üyesi ve öğrencinin derse zamanında gelmesinin bu bağlamda değerlendirileceği, bu yaklaşım dışındaki ilave anlamların sahibine ait olduğu, F. K.'nin derse geç kalmasına rağmen sınıfa alındığı ve derslere zamanında gelmesinin hatırlatıldığı, bunun kendisini rencide etmek amacıyla yapılmadığı,

e. Stajın, dersane ortamında verilen bilginin ilgili sahada beceriye dönüştürülmesi amacıyla gerçekleştirilen bir uygulama olduğu, Programa kayıtlı öğrenciler için en uygun staj ortamının çok ve çeşitli bitkilerin yer aldığı kurum veya kuruluşlar olacağı, kendisinin kişisel gayreti ile Yüksekokul bünyesinde 40'a yakın bitki türünü barındıran bir bahçe oluşturduğu ve bu bahçenin Program öğrencileri için en ideal staj alanı olduğu, F. K.'nin ise stajını memleketi olan ... ilçesinde bir baharatçıda yapmak istediği, kendisine bulduğu staj yerinin mesleki bir katkı sağlamayacağını belirttiği ve Yüksekokul bahçesinde staj yapmasını tavsiye ettiği, buna rağmen Bölüm Başkanı'nın baharatçı yanında staj yapmasını uygun bulduğu,

f. F. K.'nin ilgili dönem güz yarıyılına altıncı haftasına kadar derse ancak iki defa katıldığı, katıldığı haftaların birinde derse geç kalmasına rağmen sınıfa alındığı, geç kalışına ilişkin sebebi belirtmek istemediği, devamsızlık kaygısıyla bir gerekçe gösterecekse bunun ancak doktor raporu olabileceğini belirttiği, müfredatta teorik ve uygulamalı derslerin en az % 60 ila % 80'ine katılma zorunluluğu olduğunun belirtildiği, F. K.'nin ise devamsızlık hakkını dönemin ilk yarısında bitirmiş olduğu,

g. Uygulamalı derslerin gün ve saatlerinin de ders programında ilan edildiği, öğrencinin uygulamalı derse uygun kıyafet seçiminin kendi sorumluluğunda olduğu, kıyafetinin uygunsuz olması nedeniyle uygulama yapmaktan kaçınmasının mümkün olmadığı, ders sorumlusunun da öğrenciye uygun kıyafet hazırlama gibi bir sorumluluğunun bulunmadığı, F. K.'nin kıyafetinin uygulama alanında bulunan bitkilere zarar vermesi nedeniyle uyarıldığı, bitkilerin ekiminden hasadına kadar en ideal şartlarda ve en yüksek verimi temin etmek gayretiyle yetiştirildiği ve bunun uygulama alanındaki en temel davranışları olduğu,

ğ. Staj Değerlendirme dersinin müfredatta bağımsız bir ders olduğu, konu ile ilgili sınavın staj döneminde yapılan uygulamalara ait konuları içerdiği, sınavın dersin hocası tarafından yapıldığı ve değerlendirildiği, F. K.'nin sınavdaki başarısızlığının derslere katılmamasından kaynaklandığı, dersten kalma durumunun ara ve final sınavı sonucunda belirlendiği, Staj Değerlendirme dersinin sınavından düşük not almasının tek başına dersten kalmasını belirlemediği,

h. Derslerin tamamının tarım ve bitki yetiştiriciliğiyle ilgili olduğu ve müfredatta belirlendiği, bu nedenle bir ideoloji barındıran ders anlatımı gerçekleştirmediği,

ı. 14/12/2022 tarihinde F. K.'nin sınava katılmadığının doğru olduğu, odasına gelerek sınav hakkı istediği, sınava ilişkin mevzuatın belirli olduğu, Bölüm Başkanı tarafından kendisine bildirilen durum gereği sınav hazırladığı, sınavın Bölüm Başkanı nezdinde yapıldığı, sınavın değerlendirmesini kendisinin yaptığı ve F. K.'nin sınava girememesi noktasında bir mağduriyetinin olmadığı,

i. Bölümün bir diğer öğrencisi K. Y. tarafından F. K.'nin okuldan kaydını sildirme nedeninin başka bir programda kayıtlı öğrenci olması ve bu programda birinci olma ihtimalinin bulunması fakat iki programda kayıtlı olan öğrencilerin sıralamaya alınmaması olduğunun aktarıldığı,

j. Öğretim üyeliği süresince hiçbir öğrenciye ön yargı ile yaklaşmadığı, F. K.'nin okul harçlığını kendi emeğiyle çıkardığına ilişkin aralarında geçen konuşmadan sonra ise kendisine pozitif anlamda ayrımcılık yaptığı belirtilmektedir.

4. Prof. Dr. A. K.'den alınan yazılı görüşte özetle;

a. F. K.'nin kimlik tespiti için peçe ile kapalı olan yüzünü açmasını istediği, başta yüzünü açmak istemese de sonrasında açtığı ve sadece kendisinin görmesine izin verdiği, soruşturmanın selameti açısından yeminli katip S. D.'nin de kimlik belirleme işlemine tanıklık etmesini istediği, bunun üzerine F. K.'nin 3-4 saniye kadar yüzünü gösterdiği,

b. “Hadsiz, sen hocanı hangi cesaretle şikayet edersin?” ifadesinin kendisine ait olmadığı, “Hocan haklı benim gözümde de iticisin” ifadesinin başvurana değil kullandığı kıyafetin tarafınca itici bulunmasına yönelik bir söylem olduğu, “Git orada da bu işlerle ben ilgileniyorum, hiçbir şey olmaz. Senin ispatın bile yok” ifadesinin kendisine ait olmadığı, ... Üniversitesinde görevli bir öğretim üyesi olduğu ve bu işlerle sürekli ilgilenmediği, bu tür konularla genellikle Hukuk Müşavirliğinin ilgilendiği, F. K.'ye tanığının olup olmadığını sorduğu, sınıftakilerin çekindiği gerekçesiyle tanığının bulunmadığını belirttiği, tarafına verilen soruşturma görevini eksiksiz, tarafsız ve usulüne uygun şekilde yerine getirdiği belirtilmiş ve soruşturma sırasında yaşananlara S. D.'nin tanıklık ettiği bildirilmiştir.

c. Tanık sıfatıyla S. D.'den iddia konusu olaylara ilişkin görüşü talep edilmiştir. D. tarafından iletilen görüşte, A. K. tarafından F. K.'nin kimlik tespiti için yüzünün açılmasının talep edildiği, soruşturmanın selameti açısından kendisinin de başvuranın yüzüne bakmasının istendiği,

ç. A. K.'nin “Hadsiz sen hocanı hangi cesaretle şikâyet edersin?” şeklinde bir söyleminin olmadığı, F. K.'nin hiçbir tanığı olmamasına rağmen sadece söylemlerle hocasına bu ithamlarda bulunmasının cesaret işi olduğunu söylediği,

d. A. K.'nin başvuranın itici olduğuna dair bir söyleminin olmadığı, kendisini tanımadığı, yalnızca giydiği kıyafet şeklinin kendisine itici geldiğine dair bir söyleminin bulunduğu,

e. F. K.'nin şikayetini üst yönetime de iletceğini belirtmesi üzerine A. K.'nin "Git orada da bu işlerle ben ilgileniyorum, hiçbir şey olmaz. Senin ispatın bile yok" şeklinde bir söyleminin olmadığı, Fakülte ve Rektörlükte birçok soruşturmada görev alması nedeniyle sadece bu ithamlara dayanarak sonuç alamayacağını belirttiği ifade edilmiştir.

5. Muhatapların yazılı görüşlerine karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. H. K.'nin derslere katılım sağlamadığına ilişkin ifadelerinin doğru olduğu, başka bir programda daha kaydı bulunduğu için derslere katılım sağlayamadığı, bununla birlikte derslere katılım sağlamamasının bir diğer nedeninin H. K.'nin söylem ve davranışları olduğu,

b. ... mesleğinde haber havuzu gibi bir sistemin olmadığı, en azından kendisinin böyle bir sisteme ilişkin bilgisinin olmadığı, nitekim ...'da esas olan güncellik olduğundan haberlerin bir havuzda bekletilmesi gibi bir uygulamanın mantıklı olmayacağı, haber satışı gerçekleştirerek geçimini sağlamadığı, sırf maddi kazanç uğruna haber bekletmenin kendisi için kabul edilebilir bir durum olmadığı,

c. Esnaf Vergi Muafiyeti Belgesi'nin bulunduğu, evinde üretimini gerçekleştirdiği bitkisel ve doğal içerikli sabunlar ile gelir sağladığı,

ç. H. K.'nin iddia ettiği gibi babası veya eşi tarafından zorlanarak çarşaf giymediği, kendisinin bekar olduğu, babasının da giyim tarzını uygun bulmadığı fakat babası ile aralarında bir husumet bulunmadığı, babasının bu kadar katı olsaydı dördüncü kez üniversite öğrenimi görmesine ve ... gibi sosyal bir bölümü tercih etmesine müsaade etmeyeceği, giyim tarzının tamamen kendi tercihi olduğu,

d. Bölümde bulunan diğer öğretim görevlilerinin de iki örgün programda kayıtlı olduğunu bildiği, Bölüm Başkanı'nın ders programı ve sınav tarihlerini hazırlamadan önce veya sonra kendisine uygunluğunu sorduğu buna rağmen kendisinin şimdiye dek bir kez dahi değişikliğe yönelik herhangi bir talebinin olmadığı,

e. H. K.'nin dersin yarısında geldiğine yönelik ifadesinin doğru olmadığı, prensip olarak dersin blok olarak yapılması durumunda 20 dakikadan fazla geç kaldığı durumda derse girmediği, blok olarak yapılmadığı durumlarda ise ara verilmesini bekleyip sonraki derse girdiği, eğer hocaları tarafından aksi yönde bir kural konulmamışsa başka öğrencilerin de geç kaldığı, diğer öğrencilere aynı söylemlerde bulunmadığı, derslere katılmak için herhangi bir söz vermediği, nitekim H. K.'nin derslere geç kalmayı sorun etmediği, hatta dersinde yoklama dahi almadığı,

f. Dönemin başında öğrencilere okul stajının istenilen yerde yapılabileceğinin belirtildiği, sonradan

H. K.'nin herkesin stajını Okulda yapması gerektiğini duyurduğu, stajını ...'da yapmak isteme nedeninin ailesine maddi olarak yük olmak istememesi olduğu, daha önce başka lisans programından mezun olduğu için harç ücreti ödediği ve kaynaklara erişiminin de maliyetli olduğu, H. K.'ye durumunu belirtmesine rağmen stajını başka yerde yapmasını uygun görmediği, Bölüm Başkanı'nın araya girmesiyle stajını başka yerde gerçekleştirebildiği,

g. 30/9/2022 tarihinde trafik kazası geçirmiş olduğu, bunun da Okulun açılış tarihinden 10 gün sonrası olduğu, trafik kazası sebebiyle derse geç kalmasının sözün namus olduğunun hatırlatıldığı dersle ilgisinin olmadığı, H. K.'nin ders yoklaması olmadığı, şayet alıyorsa aralarında tartışma geçen derslere girdiğine ilişkin ders yoklamasında neden imzasının olmadığını açıklanması gerektiği,

h. H. K.'nin ders programında teorik olarak görülen ders saatlerini bile uygulamalı ders olarak işlediği, uygulamalı derse gelirken ona uygun kıyafet giydiği, söz konusu günde bilmediği için derste çarşafıyla bulunduğu ve çarşafının mahvolacağına ilişkin bir cümle kurduğu, teorik derslerde bahçede çalışmalarını talep edemeyeceği, buna ilişkin itirazda bulunduğu,

ı. H. K.'nin hafta sonuna ek ders koyduğu ve öğrencileri Okula beklediğini ve bahçede çalışacaklarını duyurduğu, kendisinin bütün haftasının yoğunluk içinde geçtiği ve Rektörlükten izin alınmadan yapılan bu ek derslerde bulunmak istemediği, hafta sonunu kendisine ayırmanın en temel hakkı olduğu,

i. Yaptığı şikayet sonucunda gerçekleştirilen soruşturma kapsamında ifadesinin alınacağı esnada soruşturma ile görevlendirilen Prof. Dr. A. K. ve katip S. D. tarafından kimlik tespiti için yüzünün kontrol edildiği, daha önce yüzünün iki kişi tarafından hiçbir yerde kontrol edilmediği, üstelik bu işlemin iki erkek kişi tarafından gerçekleştirildiği, kimlik tespitinin bir kadın personel tarafından gerçekleştirilebileceği, nitekim kendisinin mevcut kıyafetiyle tüm sınavlara ve kurumlara girebildiği, yüzünün bu tür durumlarda bir kadın personel tarafından kontrol edildiği, soruşturma için A. K.'nin görevlendirilmesinin de düşündürücü bir husus olduğu çünkü H. K. ile aynı lisans alanında aynı yıllarda öğrenim görmüş olduğu,

j. H. K. ile arasında geçenler dolayısıyla istemediği halde ailesini üzmemek adına Okula devam ettiği, H. K.'nin ilerleyen yaşından dolayı emekli olacağını duyduğu ve hocanın sicilinin bozulmaması adına şikayette bulunmadığı, fakat ilerleyen süreçte emekliliğinin uzayabileceğine ilişkin yaptığı açıklamalar dolayısıyla şikayet etme kararı aldığı, H. K.'nin tüm sınavlarından 50 ila 58 puan aralığında notlar almasının şaibeli bir durum olduğu, oysa ekte iletilen ekran görüntülerinde diğer öğrenciler tarafından zikredildiği üzere hocanın dersinden diğer tüm öğrencilerin yüksek puanlar aldığı ve kolaylıklar sağlandığı,

k. ... programında kaydı olduğu ve bu bölümü birincilikle bitirme ihtimali olduğu için okulla ilişkisini kestiği yönündeki iddiaların kesinlikle gerçek olmadığı, bir başka programa kayıtlı olduğu için birinci olamayacağı gibi bir düzenlemenin Okul mevzuatında bulunmadığı, hocanın bunu kendisinden

daha iyi bilmesi gerektiği, Okulla ilişkisini kesme sebebinin H. K. ile arasında geçenler olduğu belirtilmektedir.

6. Başvuran ve muhatap tarafından sunulan yazılı görüşler neticesinde müzakerenin tekamülü için ek bilgi, belge talep etme ihtiyacı hasıl olmuştur.

a. İdareye iletilen yazıda;

1. H. K.'nin ... Üniversitesi ... Meslek Yüksekokulu ... Programı kapsamında verdiği derslerden F. K.'nin okulda bulunduğu dönem içerisinde almış olduğu dersler ve bu derse ilişkin notları ve devamsızlık bilgileri,

2. Söz konusu program kapsamında F. K.'nin H. K.'den aldığı dersleri almış olan diğer öğrencilerin devamsızlık ve not bilgileri,

3. H. K.'nin soruşturma dosyasında bildirdiği F. K.'nin staj defterinin kendisine ulaşmadığı beyanına ilişkin olarak staj defterinin kendisine ulaşıp ulaşmadığı, eğer ulaşmadıysa ilgili dersin değerlendirme ve notlandırmasının hangi kriterler göz önünde bulundurularak gerçekleştirildiği hususları sorulmuştur.

b. Muhataptan gelen cevabi yazıda;

1. F. K.'nin 2021-2022 güz ve bahar yarıyılında H. K.'den toplamda dört ders almış olduğu ve bu dönem içerisinde H. K.'den almış olduğu derslerin hiçbirinden devamsızlık nedeniyle kalmadığı,

2. F. K.'nin staj defterinin H. K.'ye ulaşmamış olduğu, 2022-2023 güz döneminde F. K.'nin okul kaydını sildirdiği için bu dönemde alması gereken "Staj Değerlendirme" dersine dair bir not giriş veya değerlendirmenin yapılmamış olduğu hususları belirtilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. (...) Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

8. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin niteliği" başlıklı 12'nci maddesinin birinci fıkrası

şöyledir:

“Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.”

9. Anayasa'nın “Özel hayatın gizliliği” başlıklı 20'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.”

10. Anayasa'nın “Din ve vicdan hürriyeti” başlıklı 24'üncü maddesi şöyledir:

“Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. (...) Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz. (...) Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.”

11. Anayasa'nın “Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi” başlıklı 42'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkrası şöyledir:

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.”

12. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “Tanımlar” başlıklı 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi şöyledir:

“Taciz: Psikolojik ve cinsel türleri de dâhil olmak üzere bu Kanunda sayılan temellerden birisine dayanılarak, insan onurunun çiğnenmesi amacını taşıyan veya böyle bir sonucu doğuran yıldırcı, onur kırıcı, aşağılayıcı veya utandırıcı her türlü davranışı ifade eder.”

13. 6701 sayılı Kanun'un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”

14. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasında sayılan ayrımcılık türleri şöyledir:

“a) Ayrı tutma b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık d) Dolaylı ayrımcılık e) İşyerinde yıldırma f) Makul düzenleme yapmama g) Taciz ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.”

15. 6701 sayılı Kanun'un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.”

16. 6701 sayılı Kanun'un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurumun, “ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevli olduğu” düzenlenmiştir.

17. 6701 sayılı Kanun'un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

18. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrasında “Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmü bulunmaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre; “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.” Başvuru dilekçesi ve eklerinde, başvuranın Kurumumuza başvuru yapmadan önce ... Üniversitesi Rektörlüğünden uygulamanın düzeltilmesi talebinde bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle 6701 sayılı Kanun’un 17’nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ilgili tarafa başvuru koşulunun yerine getirildiği anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte başvuranın dilekçesinden, 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen din ve inanç temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmıştır. Bu kapsamda yapılan inceleme neticesinde başvurunun Kurumumuzca esaslanıncelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

19. Somut olayda başvuran, dini inancı ve bununla bağlantılı olarak tesettür giyiminden dolayı ayrımcılığa maruz kaldığını iddia etmektedir. İlk olarak telafi sınavından sonra aralarında geçen konuşmalarda H. K.'nin dini inancına yönelik onur kırıcı söylemlerde bulunduğunu, derslere geç kaldığında bu söylem ve imaları devam ettirdiğini, okul stajını başka yerde yapmasına izin vermediğini, staja yönelik sınavda kendi durumunu dikkate alır sorulara yer vermediğini, uygulama derslerinde giyimini hedef alan söylemlerde bulunduğunu, ... dersinin sınavına başka bir örgün programda kaydı olması nedeniyle 10 dakika kala yetişemediğini, haber verilmeden sınav yer ve saatinin değiştirildiğini, bu sebeple sınava giremediğini, durumu açıklamasına rağmen zaten devamsızlıktan kaldığı gerekçesiyle telafi sınavına alınmak istenmediğini, başka bir öğrencinin devamsızlığı bulunmasına rağmen sınava alındığını ve yaşanan tüm bu olaylar neticesinde okulla ilişkisini kesmek zorunda kaldığını belirtmektedir.

20. Gelişen durum neticesinde Okul İdaresine şikâyetle bulunduğunu, soruşturma yürütülmesi için görevlendirilen Prof. Dr. A. K.'nin kimlik tespiti aşamasında yüzünü açmasını istediğini, odada bulunan Katip S. D.'nin de görmesi amacıyla ısrarda bulunduğunu, A. K.'nin söylem ve tavırlarıyla tarafsız olmadığını, nitekim soruşturma raporundaki kanaatiyle bunu belli ettiğini iddia etmektedir.

21. H. K. ise uzun yıllardır icra ettiği görevinde farklı giyim tarzlarında birçok insanla karşılaştığını, kimsenin kıyafetine müdahale etmediğini, kayıtlı olduğu diğer örgün programda giyiminden dolayı zorlandığını F. K.'nin kendisinin belirttiğini, aynı şekilde babasının da giyimini uygun bulmadığını söylediğini, açıklamalarının babasının sözünü dinlemesinin daha iyi olacağı yönünde ve tavsiye niteliğinde olduğunu, F. K.'nin derslere geç kalmasına rağmen sınıfa alındığını, buna yönelik yaptığı açıklamaların derslere zamanında gelmesi gerektiğini hatırlatmak amacıyla olduğunu, stajın Okulda yapılmasını isteme nedeninin uygulama dersi için en ideal ortamın Yüksekokulda bulunan bahçe olması olduğunu belirtmektedir.

22. Okul İdaresince yürütülen soruşturma sonucunda; H. K.'ye yöneltilen suçlamalara ilişkin bir tanığın bulunmadığı, F. K.'nin giyimine yönelik açıklamalarının bir baba tavsiyesi niteliğinde olduğu, dersler ve sınava ilişkin iddialar konusunda uygun olmayan bir durumun bulunmadığı ve bu gerekçeyle ceza soruşturmasını gerektirecek bir durumun oluşmadığı kanaatini içerir soruşturma raporu tanzim edilmiştir.

23. Kurumumuz tarafından iddia konusu olaylara ilişkin olarak başvuran tarafından iletilen ekran görüntülerinde bahsi geçen ve başvuranla aynı bölüm öğrencisi K. Y.'nin görüşü istenilmiştir. K. Y. sunduğu beyanda; 14/11/2022 tarihinde gerçekleştirilen ... dersi sınavının sınıftakilerin isteği doğrultusunda ve ders sorumlusu H. K.'nin onayı ile erken saate alındığını, sınav yeri ve saatinin

bütün öğrenciler tarafından bilindiğini, sınav esnasında F. K.'nin kendisini aradığını fakat sınavda olduğu için telefonu açmadığını, sınavdan sonra otobüste kendisini aradığını fark ettiğini, daha sonra ise bu konu hakkında bir görüşmelerinin olmadığını bildirmiştir.

24. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde de özel olarak düzenlenmektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin (İHEB) 2'nci maddesi şöyledir: *“Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.”* Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi'nin (MSHS) 2'nci maddesine göre: *“Herkes yasalar önünde eşittir ve hiçbir ayırım gözetilmeksizin yasalarca eşit derecede korunur. Bu bakımdan yasalar her türlü ayrımı yasaklayacak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum veya diğer statüler gibi her bağlamda ayrımcılığa eşit ve etkili korumayı temin edecektir.”* Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre ise *“Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.”*

25. 6701 sayılı Kanun kapsamında Kurumumuzun ayrımcılık incelemesi yapabilmesi için somut olayın kanunda sayılan temeller kapsamında kalması gerekmektedir. Başvuranın iddialarının din ve inanç temeli çerçevesinde, eğitim ve öğretim hizmetinin sunumu kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır.

26. Ayrımcılık yasağı, benzer veya karşılaştırılabilir durumda olan kişilere farklı muamele gösterilmesi olarak tanımlanmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre farklı muamele, meşru bir amaç için gerçekleştirilmemişse veya kullanılan araç ile gerçekleştirilmek istenen amaç arasında orantılılık yoksa ayrımcılık oluşturacaktır (AİHM, Burden/İngiltere [GK], B. No: 13378/05, 29/4/2008, para. 60).

27. Başvuran, başvuru dilekçesinde genel olarak tesettür giyimi sebebiyle diğer öğrencilerden farklı bir muameleye maruz kaldığını iddia etmektedir. Başvuran iddiasına ilişkin ilk olarak, Okul stajını başka yerde yapmasına izin verilmemesi durumunu öne sürmekte fakat kendi durumunda bulunan başka bir öğrenci olduğu ve fakat bu kişiye izin verilip kendisine izin verilmediğine yönelik bir kanıt sunmamaktadır. Muhatap H. K. ise stajın Okul içerisinde gerçekleştirilmesini isteme nedenini programa kayıtlı öğrenciler için en uygun staj ortamının çok ve çeşitli bitkilerin yer aldığı kurum veya kuruluşlar olacağı, kişisel gayreti ile Yüksekokul bünyesinde 40'a yakın bitki türünü barındıran bir bahçe oluşturduğu ve bu bahçenin Program öğrencileri için en ideal staj alanı olması olarak açıklamıştır. 6/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun *“Öğretim üyelerinin görevleri”* başlıklı 22'nci maddesi uyarınca *“Yükseköğretim kurumlarında ve bu kanundaki amaç ve ilkelere uygun biçimde önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim - öğretim ve uygulamalı çalışmalar yapmak ve yaptırmak, proje hazırlıklarını ve seminerleri yönetmek”* öğretim üyesinin görev alanında

bulunmakta olup ilgili dersin sorumlusu olarak H. K.'nin Okul stajına ilişkin olarak öğrencileri yönlendirmesi mevzuata aykırılık teşkil etmemektedir. Nitekim K.'nin talebinin yalnızca başvurana yönelik olmadığı ve tüm bölüm öğrencilerini kapsadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında başvuran Bölüm Başkanı ile görüşerek stajını Okul dışında istediği yerde gerçekleştirebilmiştir. Staj değerlendirme sınavındaki soruların Okul içerisinde gerçekleştirilen staja yönelik olması ve dosya kapsamında paylaşılan bilgi ve belgelerin değerlendirilmesiyle başvuran dışında stajını okul dışında gerçekleştiren bir öğrencinin bulunmaması, ... tarihli ve ... sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ... Üniversitesi Ön Lisans, Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'ne göre sınavların yazılı şekilde yapılacağı, bunun Senato kararı ile değiştirilebileceği ve bunun dışında sınav sorularının hazırlanmasına ilişkin bir düzenlemenin mevzuatta yer almadığı bilgileri bir bütün olarak değerlendirildiğinde sınav sorularını belirleme yetkisinin ders sorumlusunda olduğu ve başvuran haricinde stajını okul dışında gerçekleştiren öğrencinin bulunmaması nedeniyle somut olayda ayrımcı bir duruma rastlanılmadığı kanaatine varılmıştır.

28. Başvuran ikinci olarak, ... programında da öğrenci olması sebebiyle derslere geç kaldığını, derse geç kaldığı günlerden birinde muhatap tarafından rencide edici bir üslupla “Söz namustur, sizler için program düzenliyoruz oradaki saatlere uymak için söz verdiniz. Sözüünüzde durun, sen anladın ne dediğimi” ifadelerinde bulunulduğunu iddia etmektedir. Muhatap ise derslerle ilgili yer, zaman ve süreye ilişkin programın birim yönetimi tarafından hazırlandığı ve ilan edildiğini, programın hem öğrenci hem öğretim üyesi tarafından zımnen kabul edilen bir sözleşme olduğunu, söz namustur değerlendirmesinin Anadolu’da ilgili sözün kişinin güvenilirliği ve sözünün bir itibar kriteri olduğu anlayışının yansımaları olduğunu, öğretim üyesi ve öğrencinin derse zamanında gelmesi gerekliliği bağlamında bu ifadeleri kullandığını belirtmektedir. Bu nedenle söz konusu ifadelerin derse geç kalan öğrenciyi ikaz edici mahiyette olduğu, başvuran tarafında da derslere geç kalındığının kabul edildiği ve başvuranın iddiasında yer verdiği ifadelerin kanunda sayılan ayrımcılık temelleriyle ilişkisinin kurulamaması nedenleriyle ilgili olay kapsamında ayrımcı muamele olduğu kanaatine varılmamıştır.

29. Başvuran bir diğer iddiasında; ... dersinin sınavının kendisine haber ve bilgi verilmeksizin değiştirildiğini, sınavın daha önce ilan edilen saatte gerçekleştirilmediğini öne sürmektedir. ... Üniversitesi Ön Lisans, Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin 18'inci maddesine göre sınavların en az bir hafta öncesinden ilgili birim tarafından ilan edileceği belirtilmektedir. Görüşü istenen ... Üniversitesi öğrencisi K. Y., sınav saatinin öğrencilerin talebi ve K.'nin onayıyla değiştiğini teyit etmiştir. Burada her ne kadar ilgili mevzuat hükmüne uygunluğu bulunmayan bir sınav uygulaması olduğu anlaşılıyor ise de bu konuda hukuka uygunluk denetimi Kurumumuzun görev kapsamının dışında kalmaktadır. Bununla birlikte başvuran, bu değişikliğin kendisine haber verilmemesi nedeniyle ... dersinin asıl sınavına giremediğini belirterek ayrımcılığa uğradığını belirtmiş ve ilgili dersin telafi sınavına girmek istediğini belirttiğinde ise bunun muhatap tarafından hâlihazırda ders devamsızlığından kalmasından dolayı sınava girmesinin bir manası olmadığı gerekçesiyle reddedildiğini ifade etmiştir. İfadesinin devamında ise kendisi gibi ders devamsızlığı bulunan başka bir öğrencinin sınava alındığını ifade etmiştir. Başka bir öğrencinin de sınava sonradan girmesinin gerekmesi sınav saatinin

değiştirilmesinin, özellikle başvurayı zorda bırakmak amacıyla gerçekleştirilmediğini göstermektedir. Muhatap sunduğu görüşünde başvuranın telafi sınavı istediğini doğrulamış, sınav saatinin değiştirilmesine ilişkin açıklamada bulunmamış ve Bölüm Başkanı tarafından kendisinden telafi sınavı yapmasına ilişkin gelen bildirim sonucu sınavı hazırladığını beyan etmiş ve başvuranın bir mağduriyetinin olmadığını belirtmiştir.

30. Başvurana benzer şekilde ders devamsızlığı olan bir başka öğrencinin sınava kabul edilmesinin ayrımcı bir duruma sebebiyet verip vermeyeceğinin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Buna karşılık başvuran tarafından kişinin kimliği beyan edilmemiş ve bu nedenle diğer öğrencinin birebir başvurularla aynı şartlarda olmasına rağmen sınava alındığının tespiti gerçekleşmemiştir.

31. H. K. konu dâhilinde ilk olarak başvurandan sınava girmesi için etik bir yol bulması adına müsaade vermesini istediğini belirtmiş fakat ertesi gün başvuran aradığında bunu gerçekleştirmeye gerek olmadığını, zaten devamsızlıktan kalacağını ifade etmiştir. ... Üniversitesi Ön Lisans, Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin 16'ncı maddesinde "*Derslere ve uygulamalara devam zorunludur. Teorik saatlerin %30'undan, uygulama saatlerinin de % 20'sinden fazlasına katılmayan öğrenci o dersin final ve bütünleme sınavına giremez. Bu sınavlara giren öğrencinin notu iptal edilir.*" hükmü yer almaktadır. Bu noktada ilgili madde hükmünde yer alan şartların gerçekleşmesi halinde sınavın geçersiz sayılacağına anlaşılması nedeniyle muhatabın başvuranın sınava girmesinin bir anlamının olmayacağına dair yaptığı açıklamanın bir dayanağının olduğu görülmüştür.

32. Öte yandan başvuran, söz konusu olayı Bölüm Başkanı'na arz etmiş ve akabinde sınav gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda başvuranın sınava girmesinin mümkün olduğu anlaşılmıştır.

33. İnceleme süreci içerisinde talep edilen ek bilgi ve belgelerde belirtildiği üzere; başvuranın 2022-2023 Güz Dönemi'nde okul kaydını sildirmesi nedeniyle Staj Değerlendirme dersi, ... dersi ve ... derslerinin not bilgisi transkriptine işlenmemiştir. 17/1/2024 tarihinde Okul idaresi ile yapılan görüşmede; ... Üniversitesinin 2022-2023 Güz Yarıyılı akademik takvimine göre; ara sınavların 12/11/2022-20/11/2022 tarihleri arasında yapıldığı, başvuranın ara sınavlarının bitiminin üç gün sonrasında 23/11/2022 tarihinde okul kaydını sildirdiği ve final sınavlarına girmediğinin anlaşıldığı, ... Üniversitesi Ön Lisans, Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin 19'uncu maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere "*Bir dersin ham başarı notu, öğrencinin yarıyıl içindeki ara sınav notunun %40'ı ile final sınavının veya bütünleme sınavının %60'ının toplanması ile belirlenir ve 20 nci maddede, açılım ve katsayıları belirtilen harf notlarından birine dönüştürülerek ders başarı notu halini alır.*" şartlarının gerçekleşmemesi nedeniyle yukarıda yer verilen derslerin not bilgisinin transkriptte yer almadığı belirtilmiştir. Bu noktada muhatap tarafından öne sürülen başvuranın devamsızlığı nedeniyle sınava girmesinin bir anlamı olmayacağı açıklaması söz konusu ders döneminin henüz bitmiş olmadığı ve muhatap tarafından başvuranın devamsızlığının mevzuatta yer verilen oranlarda olduğuna ilişkin bir delil ortaya koyamaması ve Bölüm Başkanlığının talebiyle sınavın gerçekleştirildiğinin anlaşılması çerçevesinde muhatabın telefon aramasında sınavı gerçekleştirmekten vazgeçmesinin makul bir nedenine rastlanılamamıştır.

34. Başvuranın iddialarından bir diğeri ise; muhatapla aralarında geçen konuşmada muhatabın tesettürünü hedef alan söylemlerde bulunduğu ilişkindir. Muhatap Kurumumuza ilettiği yazılı görüşünde; aralarında tesettür giyim şekline yönelik bir konuşmanın geçtiğini kabul etmekle birlikte konuşmanın özellikle giyim odaklı olmadığını, ... programına yönelik çalışırken kıyafeti nedeniyle zorlandığını belirtmesi üzerine giyimine ilişkin söylemlerde bulunduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte muhatap bugüne kadar kimsenin kıyafetine karışmadığını ve söylemlerinin ufuk açma ve tavsiye mahiyetinde olduğunu belirtmektedir. Başvuran ise aralarında geçen konuşmanın; inancını ve tesettürünü hedef aldığını, tesettür şeklinin itici olduğu, kıyafetiyle hiçbir yerde çalışamayacağını, ...'nın kadınlar için uygun meslek olmadığı, yozlaşmış olduğunu, tesettür şeklinin İslam inancında yeri olmadığı, Arap kültürü olduğunu, toplu taşımada karşı cinsle iç içe seyahat edip dip dibe otururken yüzünü kapatmasının anlamsız olduğu, özgüven eksikliği, çirkin olduğunu düşünmesi veya yüzünde bir iz olmasından dolayı bu şekilde giyiniyor olabileceği, babasının veya eşinin baskılarından dolayı yüzünü kapattığı, cemaatlerin beynini yıkadığını, canlı bomba bile olabileceğini, çevresindeki insanlara güven sağlaması ve dışlanmaması için yüzünü açmasının gerektiği şeklinde olduğunu iddia etmektedir.

35. Söz konusu durumda, başvuran ve muhatap arasında tesettür giyim şekline ilişkin bir konuşmanın gerçekleştiğinin sabit olduğu iki tarafın beyanı sonucu anlaşılmaktadır. 6701 sayılı Kanun'un "*İspat yükü*" başlıklı 21'inci maddesi uyarınca başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması halinde karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekmektedir. Somut olayda başvuran tarafından öne sürülen tesettür giyim ve dini inancı ile ilgili konuşmanın muhatap tarafından da kabul edilmesi nedeniyle ispat yükünün yer değiştirdiği değerlendirilmeye ulaşılmaktadır. Bu noktada muhatap tarafın argümanını ispatlaması gerekecektir. Muhatap somut olaya ilişkin bugüne kadar kimsenin kıyafetine karışmadığı ve söylemlerinin ufuk açma ve tavsiye mahiyetinde olduğu açıklamasında bulunmuştur. Kişiler arasında geçen diyaloglarda tarafların niyet ve arzularının anlaşılması subjektif bir nitelik taşımaktadır. Buna karşılık kişiler arasında gelişen diyaloglarda konuşulan tarafın mevcut hassasiyeti ve kişinin özelliklerinin dikkate alınması, toplum ilişkilerinin sağlıklı ve sürdürülebilir yürütülmesi noktasında taraflardan asgari olarak beklenmektedir. Bu noktada yapılabilecek değerlendirme öne sürülen ifade metinlerinin genel kabul noktasında ne şekilde anlaşıldığının incelenmesi olabilir. Başvuran taraf muhatapla aralarında geçen diyaloga ilişkin olarak "tesettür şeklinin itici olduğu, kıyafetiyle hiçbir yerde çalışamayacağını, ...'nın kadınlar için uygun meslek olmadığı, yozlaşmış olduğunu, tesettür şeklinin İslam inancında yeri olmadığı, Arap kültürü olduğunu, toplu taşımada karşı cinsle iç içe seyahat edip dip dibe otururken yüzünü kapatmasının anlamsız olduğu, özgüven eksikliği, çirkin olduğunu düşünmesi veya yüzünde bir iz olmasından dolayı bu şekilde giyiniyor olabileceği, babasının veya eşinin baskılarından dolayı yüzünü kapattığı, cemaatlerin beynini yıkadığını, canlı bomba bile olabileceğini, çevresindeki insanlara güven sağlaması ve dışlanmaması için yüzünü açmasının gerektiği" ifadelerinde bulunulduğunu belirtmiştir. Muhatap taraf ise "aralarında tesettür giyim şekline yönelik bir konuşmanın geçtiğini kabul etmekle birlikte konuşmanın özellikle giyim odaklı olmadığını, ... programına yönelik çalışırken kıyafeti nedeniyle zorlandığını belirtmesi üzerine giyimine ilişkin söylemlerde bulunduğunu" ifade

etmektedir. Bir kişinin diyalog geliştirdiği kişiden hiyerarşik olarak üst konumda yer alması veya yaşça büyük ve deneyimli olması kişinin hassasiyetleri göz ardı edilerek, konu dâhilinde keyfi beyanlarda bulunulabileceği anlamına gelmemektedir. BM Genel Kurulu tarafından 25/10/1981 tarihli ve 36/55 sayılı Karar'la kabul edilen Din veya İnanca Dayanan Her Türlü Hoşgörüsüzlüğün ve Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri'nin "*Din veya inanca dayanan ayrımcılığın anlamı*" başlıklı 3'üncü maddesine göre "*İnsanlar arasında din veya inanca dayanan bir ayrımcılık, insanlık onuruna karşı bir aşağılama ve Birleşmiş Milletler Şartı'nın prensiplerini inkar oluşturur; bu ayrımcılık, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nde ilan edilen ve insan hakları uluslararası sözleşmelerinde ayrıntılı bir biçimde düzenlenen insan haklarının ve temel özgürlüklerini ihlal ettiği ve uluslar arasında dostane ve barışçıl ilişkilere karşı bir engel olduğu için yasaklanır.*" Başvuranın tesettür giyimine yönelik olarak muhatap tarafından ifade edildiği iddia edilen söylem ve ithamlar, kişinin hayatı algılayış biçimi olan dini değerlere yönelik ayrıştırıcı ve aşağılayıcı ifadeler barındırması nedeniyle insan haklarının temel değeri olan insan onurunu kırıcı mahiyettedir. 6701 sayılı Kanun'a göre ayrımcılık türlerinden biri de "taciz"dir. Taciz, psikolojik ve cinsel türleri de dâhil olmak üzere 6701 sayılı Kanunda sayılan temellerden birisine dayanılarak, insan onurunun çiğnenmesi amacını taşıyan veya böyle bir sonucu doğuran yıldırıcı, onur kırıcı, aşağılayıcı veya utandırıcı her türlü davranışı ifade etmektedir. Muhatap tarafından, başvuranla aralarında geçen konuşmanın ve konuşma konusunun kabul edilmesi nedeniyle yer değiştiren ispat yükü karşısında; muhatap taraf, başvuranın öne sürdüğü söylemleri açık bir şekilde reddetmemiş sadece söylemlerinin ufak açma ve tavsiye niteliğinde olduğu açıklamasında bulunmuştur. Bu noktada başvuranın dini inancına ve tesettür giyim şekline yönelik gerçekleştirilen konuşmada başvuranın öne sürdüğü ifadelerin din temelinde ayrımcı bir tutumda olduğu kişinin onurunu kırıcı, aşağılayıcı ve utandırıcı mahiyette söylemler teşkil ettiğinin değerlendirilmesi nedeniyle din temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

36. Son olarak başvuran, soruşturmanın yürütülmesi amacıyla ifadeye çağrıldığını ve bu esnada karşı çıkmasına rağmen kimlik tespiti gerekçesiyle yüzünün soruşturmacı Prof. Dr. A. K. tarafından açılmasının istendiğini ve bununla kalmayarak soruşturmada görevli, yeminli kâtip S. D.'nin de yüzünü görmesi için zorlandığını belirtmektedir. A. K. ve S. D.'den alınan yazılı görüşlerde A. K., söz konusu uygulamanın kimlik tespiti amacıyla gerçekleştirildiği, S. D.'nin de görmesini istemesinin soruşturmanın selameti amacıyla olduğu; S. D. ise başvuranın, yüzünün görülmesi hususunda sadece A. K.'ye izin verdiği, kendisinin görmesine izin vermediği, K'nin soruşturmanın selameti açısından bunun gerekli olduğunu belirtmesi üzerine kabul ettiği, birkaç saniye yüzünü açarak kimlik tespitinin gerçekleştirildiği beyanlarında bulunmuştur.

37. Başvuran, yüzünü sadece gözleri açıkta kalacak şekilde peçe ile örtmektedir. Soruşturma için kimlik tespitinin yapılması, işin bir gereği olmakla birlikte bu işlemin gerçekleştirilme prosedürü somut olay bağlamında incelenmelidir. Kimlik, Türk Dil Kurumu tarafından şöyle tanımlanmıştır: "Toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü". 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun "*Tanımlar*" başlıklı 3'üncü maddesine göre kimlik

kartı “*Kişinin Türk vatandaşı olduğunu ve aile kütüğüne kayıtlı bulunduğunu gösteren Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartını*” ifade etmektedir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53/A maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre “*Soruşturmacı, disiplin soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, ifade alma, tanık dinleme, bilirkişiye başvurma, keşif yapma, inceleme yapma ve ilgili makamlarla yazışma yetkisini haizdir.*” İlgili düzenlemeler bağlamında soruşturmayı yürütmesi amacıyla görevlendirilen muhakkikin bu işlemi gerçekleştirmek için kimlik ibrazını talep etme yetkisinin olduğunu söylemek mümkündür.

38. Ülkemizdeki ve dünyada yaşayan bir kısım Müslümanlar arasında dini gereklilik olarak sadece başörtüsü takmanın yanında yüzlerini örtecek şekilde peçe, burka vb. isimlerle ifade edilen giysiler kullanıldığı bilinmektedir. Kimlik kontrolü, kimliği ispata yarayan resmi belgenin sadece incelenmesini değil, bu belgenin taşıyan kişiye ait olup olmadığının tespitini de içerecektir. Bu bilme işlemi kimlik belgesi üzerindeki fotoğraf ile ilgilinin karşılaştırılması şeklinde olacaktır. Yüzü tamamen kapalı bir kişinin fotoğraf uyumu ise ancak yüzün açılması ile olabilecektir. Sima insanı diğer insanlardan ayıran kimliğin ayrılmaz parçasıdır [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2018/189, K. No: 2018/83, para. 41 ve 47]. Öte yandan din ve inancı sebebiyle yüzünü gözleri açıkta kalmak suretiyle tamamen kapatan bir kişinin yüzü açılmadan kimliğinin anlaşılacağı söylenebilecek ise de kişinin inancına saygı göstererek ve insan onurunu dikkate alarak ilgili işlemin bir kadın personel tarafından gerçekleştirilebileceği değerlendirilmektedir. Nitekim 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Adli Arama Yönetmeliği'nde yoklama suretiyle kontrol, üst araması ve aramanın aynı cinsiyette bulunan görevliler tarafından gerçekleştirileceği düzenlenmiştir. Peçe ile kapalı yüzün açılması, olağan kimlik tespitinde gerçekleştirilen kimliğin ibraz edilmesi ve yüzün kimlikteki fotoğrafla aynı olup olmadığının kontrol edilmesi işleminden, yüzde bulunan örtünün açılması eylemini gerektirmesi nedeniyle farklılık arz etmektedir. Bu anlamda kişinin dini inancına saygı gösterilerek söz konusu işlemi gerçekleştirirken bir kadın personelden yardımın istenildiğine ilişkin bir beyan veya kanıt sunulmamıştır. Oysa her Üniversite bünyesinde kadın bir görevlinin bulunduğu ve bunu gerçekleştirmenin kolaylıkla mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

39. Bununla beraber yüzün bir şekilde erkek soruşturmacı tarafından açılmasının istenmesi suretiyle görülmesi haricinde bir diğer erkek personel tarafından da görülmesinin istenmesinin soruşturmanın selameti ile objektif ve somut bir bağlantısı kurulamamıştır. Peçe ile yüzünü kapatmayan diğer insanların kimlik tespiti sırasında yapılan işlemde iki kişinin kontrol etmesine gerek duyulması istisnai hallerde gerçekleşmektedir. Bunun yanında şikâyette bulunan sıfatıyla başvuranın kendisi dışında birini ifade için göndermesi de hayatın olağan akışına aykırıdır.

40. Somut olay bağlamında başvuranın yüzünün kadın bir personel tarafından kimlik tespitinin gerçekleştirilmemesi ve istemediğini belirtmesine rağmen yüzünün herhangi objektif ve somut bir gerekçe bulunmaksızın iki erkek personele gösterilmek zorunda bırakılmasında hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Buna ek olarak muhatap A. K. Kurumumuza sunduğu görüşünde başvuranın giymiş olduğu kıyafetin tarafınca itici bulunduğunu belirtmiş fakat bu ifadenin hakaret ya da taraf tutmak

anlamında olmadığı ve soruşturmayı etkilemeyeceğini ifade etmiştir. Dini inanışlar, varoluşa dair bir anlayış getiren kurallar bütünü olması sebebiyle kişinin yaşam şekli ve algılayışını ortaya koyması noktasında önem arz etmektedir. Bu bağlamda kişinin dini hassasiyetlerinin durumun gerektirdiği ölçüde dikkate alınması gerekmektedir. Taciz, başka bir kişinin gücenmesine veya aşağılanmasına neden olması makul olarak beklenebilecek veya böyle algılanabilecek her türlü uygunsuz ve istenmeyen davranış olarak belirtilmektedir (BM, Secretary-General Bulletin, Prohibition of discrimination, harassment, including sexual harassment, and abuse of authority, 2008, p. 1-2). Başvuranın dini hassasiyeti dikkate alınmadan yüzünün iki erkek personel tarafından görülmesi kaydıyla kimliğinin tespit edilmesi ve bu durumun anlaşılabilir gerekçesinin ortaya konulamaması çerçevesinde başvuran nezdinde gerçekleşen istenmeyen bu davranışın, din ve inanç temeli ile bağlantılı olarak 6701 Kanun'da bir ayrımcılık türü olarak sayılan tacizi gerçekleştirdiği değerlendirilmesine varılmaktadır.

41. Kabahatler Kanunu'nun 17'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle belirlenen idari para cezalarında miktarın belirlenmesinde işlenen kabahatin haksızlık içeriği, failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önüne alınarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda başvuran ilk olarak dini inanış ve tesettür giyimi nedeniyle ayrımcı muameleye uğramış ve bu durumu okul idaresine ilettiğinde yürütülen soruşturma evresinde ayrıca mağdur edilmiştir. Bu kapsamda başvuranın iki kez ayrımcı muameleye maruz kalması ve bunun neticesinde okulla ilişkisini kesme kararına varacak boyutta elem ve üzüntü duyması bağlamında yapılan değerlendirmede muhatapların her birine 120.000 TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILDIĞINA,

B. Muhataplar Prof. Dr. H. K. ve Prof. Dr. A. K. hakkında 120.000'er TL İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

Ç. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/3/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan
(Görevli)

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi